

9^e jaarrapportage

Inhoud

- 1 Hoe verder?
- 2 De jaren 2006/2007
- 3 Achtergrond
- 4 Vraagbaak en stimuleren
- 5 Adviseren en professionaliseren
- 6 Documentatie en evaluatie
- 7 Publiciteit en voorlichting

Bijlagen

- Overzicht wedstrijden 2007
- Overzicht wedstrijden 2006
- Overzicht wedstrijden 2004-2005
- Publiciteit
- Website www.ontwerpwedstrijden.nl

1 Hoe verder?

Ervaringen van het Steunpunt

Het jaar 2005 was een overgangsjaar in het werk van het Steunpunt Ontwerpwedstrijden. Hierop, en op de werkzaamheden van het Steunpunt in 2005 wordt in de volgende hoofdstukken ingegaan. In 2006 zal met de betrokken partijen worden overlegd, hoe de wedstrijdcultuur in Nederland verder kan worden gebracht.

Als bijdrage aan dit overleg opent het Steunpunt met deze 8^e rapportage met een overzicht van ervaringen uit de afgelopen jaren.

9^e Rapportage over de jaren 2006 en 2007 met een overzicht van ervaringen in de afgelopen jaren.

Het steunpunt overzicht van 1997 tot en met 2007; 10 jaar ervaring.

In mei 2005 verliep het convenant.

Afgelopen jaren is er veel veranderd in de wedstrijdcultuur in Nederland. Met name ontwikkelingscompetities> meer diversiteit

Uit jaarverslag 2007:

Sinds 1997 heeft het Steunpunt Ontwerpwedstrijden van Architectuur Lokaal honderden uitschrijvers van ontwerprijstvragen, meervoudige opdrachten en ontwikkelingscompetities geholpen bij het opstellen van hun wedstrijdprogramma's aan de hand van de voorbeeldmodellen uit *Kompas*. Deze handleidingen zijn opgesteld op initiatief van de Rijksbouwmeester, de koepels van publieke en private opdrachtgevers en van ontwerpers. Ook in 2006 en 2007 was het Steunpunt vele opdrachtgevers behulpzaam bij de programmering van enkele tientallen wedstrijden. Aan het geven van dergelijke adviezen zijn geen kosten verbonden.

Hiernaast kan Architectuur Lokaal uitschrijvers van wedstrijden begeleiden bij de selectie van een ontwerper of ontwikkelaar. De opgave en alle andere inhoudelijke punten blijven wel altijd een zaak van de opdrachtgever.

Uit bedrijfsplan Architectuur Lokaal

In de driehoek publieke opdrachtgevers/ ontwerpers/ professionele opdrachtgevers is de selectie van partners voor gemeenten een essentieel moment. Daar komt bij dat de ontwikkeling in de publiek/ private samenwerking een herbezinning op de ondersteuning door Architectuur Lokaal (het Steunpunt) nodig maken. Acties in dit kader:

- vernieuwing en actualisering van de website Steunpunt Ontwerpwedstrijden
- in het kader van de selectie van ontwerpers:
 - voortzetting van de ondersteuning van de uitschrijvers van prijsvragen en meervoudige opdrachten via Kompas
 - evt. actualiseren van EU passages
- in het kader van de selectie van ontwikkelaars
 - ontsluiten van informatie over een breder scala van selectieprocedures en bijbehorende praktijkvoorbeelden. Hiertoe zullen we de benodigde kennis verder uit moeten bouwen;
 - organiseren van regionale bijeenkomsten voor gemeenten over varianten van publiek- private samenwerking (i.s.m. VROM en NEPROM);
 - overleg met VROM over de toetsende rol bij ontwikkelingscompetities
 - mogelijke acties rond het thema 'draagvlak en bewoners(participatie)' nader onderzoeken. Dit is behalve voor gemeenten ook voor marktpartijen interessant.

De groeiende complexiteit van ruimtelijke processen versterkt het belang van de rol van Architectuur Lokaal als intermediair tussen de vele partijen die betrokken zijn bij ruimtelijke kwaliteit en opdrachtgeverschap. De missie blijft constant, maar door de veranderende omstandigheden moet Architectuur Lokaal zich blijven ontwikkelen.

Uit Activiteitenplan

Plan 2009-2012

3.1 Evenementen

Prijsvragen en prijzen

- voortzetting: organisatie van prijsvragen in opdracht van derden. Er worden geen eigen initiatieven genomen voor de organisatie van prijzen.
- nieuw: selecties van architecten en projectontwikkelaars voor gemeenten
- nieuw: selecties van architecten door professionele opdrachtgevers; dit is een mogelijkheid die marktpartijen beginnen aan te wenden in samenwerking met Architectuur Lokaal. Wij willen deze ontwikkeling graag stimuleren omdat hiermee enerzijds wordt bijgedragen aan de mogelijkheid, (nieuw) ontwerptalent reële kansen te bieden in het bouwproces; anderzijds verkrijgen de marktpartijen hierdoor zelf beter inzicht in de werking van selectieprocedures.

3.3 overige activiteiten

Coördinatie

- uitbreiding: toetsing wedstrijdprogramma's: publiciteit en activiteiten Steunpunt Ontwerpwedstrijden (in afstemming met VROM, BNA, Neprom). Hiertoe hebben wij recent reeds een extra projectleider ingezet. Een plan van aanpak voor de voorgenomen uitbreiding is in voorbereiding en wordt afgestemd met VROM

Meldingen

- Er zijn in 10 jaar 362 wedstrijden bij het Steunpunt Ontwerpwedstrijden gemeld. 189 wedstrijden, waarvan 135 Openbare ideeënprijsvraag, 4 Besloten ideeënprijsvraag, 44 Openbare projectprijsvraag en 6 Besloten projectprijsvraag. Verder werden gemeld: 64 Meervoudige opdracht, 1 Meervoudige adviesaanvraag, 1 Meervoudige offerteaanvraag en 30 Meervoudige ontwikkel / ontwerpopdracht. 28 aanmeldingen vervielen of waren volgens Kompas geen wedstrijd. Bij samengestelde wedstrijden is alleen de eerste ronde geteld

De meest gemelde wedstrijden werden uitgeschreven door overheden; gemeenten (141), provincies (21), rijk (31) en anders (3). Overige uitschrijvers waren woningcorporaties (17), ontwikkelaars (5) lokale architectuurcentra (22), stichtingen (108) en beroepsverenigingen (22). Bij samenwerkingsverbanden zijn alle betrokken uitschrijvers meegeteld.

(Cijfermatige overzichten: zie hoofdstuk 6)

Gebruik Kompas

Het gebruik van Kompas is nog altijd aan de orde. Voor gebruik van Kompas wordt door het Steunpunt verwezen naar de modellen die te downloaden zijn van de website www.ontwerpwedstrijden.nl.

Het Kompas Ontwikkelingscompetities wordt is in het jaar 2006 86 keer, in 2007 67 keer besteld. evt. actualiseren van EU passages

Alle wedstrijden

- Uitschrijvers hebben veel moeite om tot een heldere procedure te komen. Met name het formuleren van een duidelijk opdracht, teneinde tot het beoogde resultaat te komen, zorgt voor veel onzekerheid.
- Vaker wordt gevraagd naar deskundigen die behulpzaam kunnen zijn bij de programmering van een wedstrijd.
- Uitschrijvers zoeken steeds vaker naar een manier om draagvlak/inbreng van bevolking of belanghebbenden een plaats te geven in het wedstrijdproces.
- Het Steunpunt is bedoeld om te helpen bij goede programmering. Voor vragen over hetgeen daarbuiten valt is onduidelijk naar welke partijen het Steunpunt kan doorverwijzen.
- Er is veel onzekerheid over EU regelgeving. Juridificering komt steeds vaker vóór de inhoud. Dit geldt vooral wanneer ministeries wedstrijden uitschrijven.

- Voor de actualisering van de beide Kompassen met betrekking tot de EU regelgeving zijn er nog geen oplossingen gevonden in de afgelopen Convenantperiode. Duidelijk is dat hier in het jaar 2008 aan gewerkt moet worden.
- Hoewel dit buiten de grenzen van het Steunpunt valt, heeft het vanwege de vraag daarnaar actie ondernomen om de uitschrijvers te kunnen doorverwijzen naar relevante partijen voor vragen over de EU regelgeving. Dit levert nog niet de gewenste resultaten op.
- Publiciteit schiet tekort. De achterban van Convenantpartijen (bestuurders, ambtenaren, ontwerpers en ontwikkelaars) is onvoldoende op de hoogte met de mogelijkheden en problemen bij wedstrijden.
- Het Steunpunt is per definitie betrokken in de fase waarin het wedstrijdprogramma wordt opgesteld. Inzicht in het verloop van de procedure en de gunning daarna, blijft vaak buiten het blikveld van het Steunpunt. Dit geldt vooral bij de besloten procedures (meervoudige opdrachten en ontwikkelingscompetities).
- Steeds meer uitschrijvers weten ons te vinden via de website www.ontwerpwedstrijden.nl.

Selectie architecten: Prijsvragen en meervoudige opdrachten

- Er is nog steeds vraag naar Kompas bij Prijsvragen en Meervoudige Opdrachten (uitverkocht). Het evt. publiceren van de tekst van dit Kompas hangt samen met actualisering van de Europese regelgeving.
Via de website is het model nog te downloaden. In 2008???
- Uitschrijvers doen zelden een daadwerkelijke toezegging voor uitvoering en gaan niet verder dan het uitspreken van een intentie tot uitvoering.
- Melding van meervoudige opdrachten blijft achter.
- Wanneer behoefte is aan informatie over de werkwijze bij een visiepresentatie verwijst het Steunpunt naar de BNA Richtlijn Visiepresentatie.

Selectie ontwikkelaars: Ontwikkelingscompetities

- Er ontstaan steeds meer nieuwe vormen van aanbesteding zoals design en construct. Het Steunpunt kan nog uit de voeten met de bestaande voorbeeldmodellen, echter, in het jaar 2008 staat op de agenda te zoeken naar oplossingen die aansluiten op de veranderende markt.
- Eén op één blijken gemeenten ervan te overtuigen te zijn dat ofwel geselecteerd kan worden op prijs, ofwel op kwaliteit. Dan is het Ferrari-Lada dilemma niet aan de orde.
- Vragen over de voorafgaande selectie betreffen meestal het dilemma over selectie op kwaliteitscriteria, terwijl er alleen objectieve selectiecriteria mogen worden aangehouden.
- Idem, hoe kun je jongere ontwerpers bij zo'n proces betrekken? Kunnen zij aan alle (teveel? te hoge?) eisen voldoen?
- Het Steunpunt legt sinds december 2005 de RBM procedure voor selectie van gegadigden als een alternatief voor aan uitschrijvers
- Er wordt geregeld een slecht onderscheid gemaakt tussen het einde van de competitie en het begin van de volgende fase (onderhandeling). Wanneer het vervolg problemen oplevert wordt dan kritiek geuit op de competitie, ook al is deze goed verlopen.
- Het Steunpunt heeft geen zicht op de afloop van besloten procedures; het is dan niet meer betrokken.
- Er is internationaal vraag naar de beste procedure voor de selectie van ontwikkelaars en ontwerpers.

Opmerkingen Lisette:

Adviesbureaus en derden, ingehuurd door uitschrijvers, vinden ook de weg naar een Steunpunt. Hoe moet het Steunpunt hiermee omgaan?

De relatie met convenantpartijen

Weinig besef onder uitschrijvers wat het uitschrijven van een wedstrijd werkelijk inhoud. Niet of weinig op de hoogte van EU regelgeving

In een aantal gevallen is het Steunpunt gevraagd de wedstrijd mede te organiseren, in opdracht van de uitschrijver. Bij nader inzien bleek de uitschrijver het traject te gecompliceerd te vinden. Zij verlangden daarbij ondersteuning van het Steunpunt.

In veel gevallen spreekt de uitschrijver enkel de intentie uit tot uitvoering van het winnende ontwerp. Uitschrijvers dekken zich aan alle kanten in en zijn bang verantwoordelijkheid te nemen voor de wedstrijd. Het uit handen geven van een beoordeling door een onafhankelijke jury blijkt voor veel uitschrijvers moeilijk.

Een uitschrijver van een prijs heeft een vraag over kansspelbelasting. In een andere wedstrijd werd bij uitbetaling over het prijzengeld kansspelbelasting geheven. Het Steunpunt heeft aangeraden contact op te nemen met een jurist van de BNA.....

Reiswijzer

We richten ons op de voorfase en op het resultaat van het bouwproces. Ook analyse toepassen bij het Steunpunt? Conclusies van bouwpartners, gebruikers en andere betrokkenen.

2 De jaren 2006 en 2007

Voortzetting na het overgangsjaar 2005

Architectuur Lokaal is, in opdracht van de Convenantpartijen o.l.v. de Rijksbouwmeester, uitvoerder van het Steunpunt Ontwerpwedstrijden en heeft hiertoe het Convenant meeondertekend. Architectuur Lokaal was zelf geen Convenantpartij.

Het 2e Convenant Wedstrijden op het gebied van Architectuur, Stedenbouw, Landschapsarchitectuur en Interieurarchitectuur 2001-2004 had een looptijd tot 1 mei 2005.

Jaarlijks rapporteerde Architectuur Lokaal aan de Convenantpartijen over de werkzaamheden van het Steunpunt.

De Convenantpartijen hadden in 2004 aangegeven, de intenties van het Convenant graag te willen voortzetten in de komende jaren. In 2005 heeft geen overleg van de Bestuurlijke Werkgroep Ontwerpwedstrijden o.l.v. de Rijksbouwmeester plaatsgevonden. Wel heeft de RBM de partijen geïnformeerd over zijn voornemen, inspanningen voor de selectie van ontwerpers en ontwikkelaars te willen voortzetten, en aan de partijen gevraagd om hun ideeën daarover. In januari 2006 zou verder overleg over de voortgang plaatsvinden. Ook dit is niet gebeurd.

Hoewel de formele relatie met de Convenantpartijen per 1 mei 2005 is beëindigd, zijn de werkzaamheden in 2006 en 2007 voortgezet. Dit, in samenspraak met de ministeries van VROM en OCW. Architectuur Lokaal heeft daarbij rekening gehouden met de inspanningsverplichting die partijen zijn aangegaan om de wedstrijdcultuur in Nederland te verbeteren. Vooral echter heeft Architectuur Lokaal het Steunpunt voortgezet omdat uitschrijvers van wedstrijden inmiddels rekenen op de ondersteuning die wordt geboden.

Voor de financiering van het Steunpuntwerk hebben de beide ministeries ingestemd met het voorstel van Architectuur Lokaal, de eigen reserves uit de Cultuurnota periode 2001-2004 aan te spreken om de eerste kosten te kunnen dekken (brief RBM aan partijen, 21 juni 2005). Dit houdt in, dat Architectuur Lokaal voor de periode 2005-2008 reeds E 33.250 jaarlijks ter beschikking heeft voor het Steunpunt. Aangezien de kosten 2001-2004 gemiddeld jaarlijks E 50.000 bedroegen, heeft Architectuur Lokaal aan de Convenantpartijen gevraagd om voor het overgangsjaar 2005 alsnog een jaarbijdrage te leveren. Naast VROM en OCW (bijdrage via bestemmingsreserve) hebben 5 van de 11 partijen in 2005 aan dit verzoek voldaan.

In 2006 zijn de kosten voor Steunpunt het Steunpunt gedekt (€ 32.034,75)

Echter, in 2007 zijn de kosten voor het Steunpunt gestegen tot € 59.617,50. Rede hiervoor is de extra inzet van een projectleider.

Het kostenoverzicht van het Steunpunt in 2006 en 2007 is separaat bijgevoegd.

De voortgang van de werkzaamheden en de financiering van het Steunpunt in de periode 2006-2008 hangen samen met het nog te voeren overleg van de Convenantpartijen in 2006.

Sinds de oprichting van het Steunpunt in 1997, tien jaar geleden, zijn er 362 gemelde wedstrijden gearchiveerd bij het Steunpunt Ontwerpwedstrijden (gemiddeld ruim 36 per jaar).

In de jaren 2006 en 2007 heeft het Steunpunt contacten gehad over 84 wedstrijden, waarvan 29 nieuw aangemeld in 2006, 37 in 2007 en 18 overlopend uit 2004 en 2005.

Van de overlopende wedstrijden zijn er in 2006/2007 15 afgerond; de overige 3 gaan niet door.

Van de nieuw gemelde wedstrijden zijn 41 daadwerkelijk uitgeschreven in de verslagjaren (2006: 21, 2007: 20) plus de 7 wedstrijden die nog in voorbereiding zijn (2006:3, 2007:4). Van deze wedstrijden zijn er 36 in 2006/2007 afgesloten. (2006:19, 2007:17)

Van de 41 uitgeschreven wedstrijden in 2006/2007, werden er 32 gemeld door de uitschrijver (2006: 15, 2007:17). 3 wedstrijden werden door derden gemeld, 16 meldingen bleken uiteindelijk geen wedstrijd te zijn, 6 werden door het Steunpunt opgevraagd. Het Steunpunt is beperkt in de gelegenheid, actief op zoek te gaan naar wedstrijden. Dit is in de rapportage over 2003 toegelicht.

In 2005 werden 7 ontwikkelingscompetities gemeld, tegen 17 in de zeven voorgaande jaren.

In 2006/2007 daalde dit aantal tot 6. Een rede hiervoor kan gezocht worden in de opkomst van vele adviesbureaus die door gemeenten in de arm worden genomen. Deze meldingen komen alle voort uit contact dat de uitschrijvende gemeenten zochten met het Steunpunt voorafgaand aan, of tijdens de programmering van de procedure.

Bekendheid en gebruik van Kompas blijven gestaag toenemen. Werd tot 2002 gemiddeld 60% van de gemelde wedstrijden volgens Kompas geprogrammeerd, in 2003 en 2004 was dit 70% en in het jaar 2005 liep dit op tot 78%. Een kleine daling in 2006 naar 68% wordt gevolgd door een percentage van 85% in 2007.

(Zie voor de overzichten: hoofdstuk 6, Evaluatie en documentatie)

Ondersteuning

In 2006 heeft Architectuur Lokaal 370 uur, omgerekend 46.3 werkdagen besteed aan het Steunpunt. In 2007 is dit aantal gestegen tot 603.5 uur ofwel 75.4 werkdagen.

De groeiende complexiteit van ruimtelijke processen versterkt het belang van de rol van Architectuur Lokaal(het Steunpunt Ontwerpwedstrijden) als onafhankelijke partij tussen de vele partijen die betrokken zijn bij ruimtelijke kwaliteit en opdrachtgeverschap. De missie blijft constant, maar door de veranderende omstandigheden moet het Steunpunt zich blijven ontwikkelen Hier zijn extra personele uren voor ingezet.

Er werd veel gebruik gemaakt van de helpdesk functie van het Steunpunt Ontwerpwedstrijden.

Geregeld werd het Steunpunt tijdens de procedure geraadpleegd, bijv. wanneer de jury of beoordelingscommissie van het programma zou willen afwijken.

In enkele gevallen werd het Steunpunt gevraagd om met de uitschrijvers te overleggen om te komen tot een passende procedure; soms heeft een uitschrijver aan Architectuur Lokaal gevraagd om de organisatie van een wedstrijd daadwerkelijk uit te voeren. Het bestuur van Architectuur Lokaal heeft zich op het standpunt gesteld, dat Architectuur Lokaal in deze gevallen nooit inhoudelijk betrokken is maar zich richt op het bijdragen aan heldere procedures. De inhoudelijke besluiten zijn altijd aan de uitschrijver. Om deze reden nemen medewerkers van Architectuur Lokaal, dan wel zij die het Steunpunt in de praktijk uitvoeren, vrijwel nooit deel aan jury's of beoordelingscommissies. Indien dit wel het geval is wordt altijd zitting genomen zonder stemrecht. Dit is in 2007 twee keer voorgekomen.

Europese regelgeving

CILLY????

Vragen over de Europese regelgeving nemen toe. Met name de voorselectie van deelnemers aan besloten wedstrijden blijkt lastig voor uitschrijvers. Tevens Meervoudige Ontwikkelingscompetities Het Steunpunt beschikt niet over voldoende geactualiseerde juridische kennis om op specifieke vragen over de EU regelgeving te kunnen reageren, en is hier ook niet voor ingericht.

Tot 2005 verwees het Steunpunt door naar de informatie van het Ministerie van Economische Zaken. Dit ministerie is (nog) geen Convenantpartner; directe contacten zijn er niet.

In 2005 heeft het Steunpunt een aantal acties ondernomen om de uitschrijvers verder op weg te helpen:

Er is gezocht naar informatie of instellingen waarnaar de uitschrijvers gericht kunnen worden doorverwezen. In dit kader heeft overleg plaatsgevonden met Europa Decentraal en met PIANOo. Europa Decentraal is reeds in 2002 opgericht door het ministerie BuZa, VNG, IPO en de Unie van Waterschappen, en beantwoordt vragen over Europees recht. In de krant van Architectuur Lokaal heeft Europa Decentraal een artikel gepubliceerd (2005/nr. 51).

Het kenniscentrum PIANOo, Professioneel en Innovatief Aanbesteden, Netwerk voor Overheidsopdrachtgevers, is opgericht in 2005 met het doel praktijkkennis over aanbesteden uit te wisselen. (Was in de rapportage 2004 genoemd onder de oude naam, KCAB Kenniscentrum Aanbesteden Bouw). PIANOo zal zich voorstellen in de eerste krant van Architectuur Lokaal in 2006 en heeft het Steunpunt aangeboden aan te sluiten op zijn vraag-en-antwoord site.

Het Steunpunt is hierop nog niet ingegaan omdat zij behoefte heeft aan een inschatting van de Convenantpartijen hierover: zijn dit de juiste partners, of betreft het vooral juridische informanten terwijl de intenties van het Convenant juist gericht zijn op de wedstrijdcultuur?

In 2005 heeft het Steunpunt hiervoor aandacht gevraagd in zijn inleiding bij een bijeenkomst over architectenselectie van NEVI, Nederlandse Vereniging van Inkoopmanagement

Over de vraag, hoe om te gaan met het zoeken naar een evenwicht tussen het doel van het
Convenant i.c. de voorbeeldmodellen uit Kompas is gesproken met het Atelier Rijksbouwmeester.
Vanaf december 2005 heeft het Steunpunt voorlopig de procedure die door de Rijksbouwmeester
aangehouden bij de selectie van gegadigden meegenomen in zijn informatieverstrekking.
Hoe verder???? actualiseren van EU passages

3 Achtergrond

Op 1 april 1997 is het Steunpunt Ontwerpwedstrijden (verder: Steunpunt) opgericht door de Bestuurlijke Werkgroep Ontwerpwedstrijden. De basis voor het Steunpunt ligt in het Convenant wedstrijden op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en interieurarchitectuur 1997-2001 dat in 2001 voor de periode 2001-2004 werd verlengd; einddatum 1 mei 2005. (1) Met het Convenant wordt gestreefd naar een doelmatig en ordelijk verloop van wedstrijden. De ondertekenaars zijn van mening dat een goed georganiseerde wedstrijd op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur of interieurarchitectuur een bijdrage kan leveren aan de culturele dimensie van de fysieke omgeving. In de Bestuurlijke Werkgroep, onder voorzitterschap van de Rijksbouwmeester – die het secretariaat voert – zijn de Convenantpartijen vertegenwoordigd.

Het Steunpunt is ondergebracht bij de stichting Architectuur Lokaal en heeft conform het lopende Convenant vier hoofdtaken:

- algemene vraagbaak en stimuleringsstaak
- advisering en professionalisering
- documentatie, evaluatie en periodieke rapportage
- publiciteit en voorlichting

In de praktijk zijn de werkzaamheden van het Steunpunt direct gelieerd aan het Kompas bij Prijsvragen & Meervoudige Opdrachten, voor de selectie van ontwerpers (2) en Kompas bij Ontwikkelingscompetities, voor de selectie van projectontwikkelaars (3).

Het Steunpunt houdt de eigen website www.ontwerpwedstrijden.nl bij om belanghebbenden op weg te helpen, en inzicht te bieden in de lopende en afgesloten wedstrijden. Sinds de start van het Steunpunt zijn jaarlijks rapportages van de ervaringen en voortgang van het Steunpunt opgesteld, tot en met 2005.

De onderhavige is de 9e rapportage en beslaat de kalenderjaren 2006 en 2007. In deze rapportage wordt verslag gedaan van de werkzaamheden van het Steunpunt conform de vier hoofdtaken.

4 Vraagbaak en stimuleren

In het wedstrijdarchief wordt alle informatie over de wedstrijden opgenomen. Er wordt informatie over de wedstrijden door de uitschrijver van of deelnemer aan een wedstrijd aangedragen. In sommige gevallen wordt informatie door het Steunpunt zelf opgevraagd. Contact loopt veelal telefonisch of per mail. Via de website worden eveneens wedstrijden aangemeld door derden.

Regelmatig komen uitschrijvers informatie halen en ideeën opdoen uit het wedstrijdenarchief. Veel aandacht blijft daarom gericht op het toegankelijk houden van het archief. Ook op de website www.ontwerpwedstrijden.nl wordt een archief bijgehouden. Steeds vaker wordt hiernaar verwezen. De website dient tevens ter informatie. Veel geïnteresseerden nemen pas contact op met het Steunpunt na de website Ontwerpwedstrijden te hebben geraadpleegd.

De elektronische registratie van wedstrijden, met een trefwoorden systeem dat aansluit op de bibliotheek van Architectuur Lokaal (waarin het archief is ondergebracht) maakt het mogelijk snel vragen te beantwoorden en direct voorbeelden van wedstrijden met een bepaalde thematiek te vinden.

In 2006 en 2007 werden weer vele inhoudelijke en/of praktische vragen over wedstrijden gesteld door onder meer uitschrijvers, deelnemers, juryleden en de vakpers. Deze vragen komen niet alleen uit Nederland, maar ook uit de ons omringende landen.

De vragen kunnen worden onderscheiden in vragen die samenhangen met het wedstrijdproces en vragen die samenhangen met de ontwerpopdracht zelf en de beoordeling daarvan. De vragen zijn in toenemende mate meer procesgericht dan ontwerptechnisch van aard, hetgeen richtinggevend is voor het beeld dat men van het Steunpunt heeft gekregen, en voor de positie die het Steunpunt heeft verworven.

De procesgerichte vragen worden rechtstreeks door het Steunpunt beantwoord. Bij de ontwerpgerichte vragen verwijst het Steunpunt door naar de beroepsverenigingen of andere deskundigen. In sommige gevallen raadpleegt het Steunpunt vertegenwoordigers van de Convenantpartijen.

In toenemende mate overleggen uitschrijvers van wedstrijden vroegtijdig in het proces met het Steunpunt over de keuze voor een wedstrijd en het wedstrijdtype, de programmering en het wedstrijdproces. In een aantal gevallen hebben er meerdere gesprekken plaatsgevonden over een specifieke wedstrijd en ontstond gedurende het hele proces een intensief contact.

5 Professionaliseren en adviseren

Modellen voor wedstrijdprogramma's

Kompas bij Prijsvragen en Meervoudige Opdrachten is in 1997 uitgegeven in een oplage van 3000 exemplaren, door Uitgeverij 010 in opdracht van de BNA. Dit Kompas was in de loop van 2002 uitverkocht. Uitgeverij 010 en BNA besloten geen tweede druk uit te brengen omdat de markt te klein werd geacht voor een dergelijke vakmatige uitgave. De BNA droeg eventuele tweede druk over aan het Steunpunt Ontwerpwedstrijden. Het Steunpunt heeft de mogelijkheid tot tweede druk voorgelegd aan de Bestuurlijke Werkgroep. Deze heeft besloten dit niet te doen, aangezien dit Kompas in de tussentijd grotendeels beschikbaar is via de website www.ontwerpwedstrijden.nl en er behoefte is aan actualisering wat betreft Europese regelgeving. Deze laatste staat op de agenda van de Bestuurlijke Werkgroep.

Het Steunpunt heeft het accent van de informatieverstrekking over dit Kompas naar de website verschoven.

Gebruik van de modellen

In voorgaande jaren werd gemiddeld 71 % van de wedstrijden geprogrammeerd volgens Kompas.

In 2006 werden 68% van de wedstrijden geprogrammeerd volgens de modellen uit Kompas.

In 2007 werden 85% van de wedstrijden volgens Kompas opgesteld.

Wanneer een uitschrijver zelf het initiatief meldt, is er reeds sprake van motivatie: de vraag om toetsing impliceert immers dat het wedstrijdprogramma tegen de achtergrond van de modellen is opgezet. In die gevallen is er bijna altijd 'vooroverleg' geweest.

Bij de overige 22% betrof het meestal wedstrijden waarvan het Steunpunt het programma heeft opgevraagd (5 van de 40). Daarbij is Kompas meestal niet gebruikt. Wel is opgevallen dat bij wedstrijden die niet zijn gemeld en waarvan het programma niet is ontvangen, steeds vaker aangegeven wordt (bijv. in de publiciteit voor deze wedstrijden) dat gebruik gemaakt is van Kompas. Voor de cijfers en overzichten: zie hoofdstuk 6.

In 2006 werden van de wedstrijden 68% geprogrammeerd volgens de modellen uit Kompas.

In 2007 werden 85% van de wedstrijden volgens Kompas opgesteld.

Afwijkingen van de modellen

Er hebben zich in 2006 en 2007 wel situaties voorgedaan waarbij de modellen ongeschikt bleken nadat men gekozen had voor een bepaalde procedure, en waarin de plannen niet konden worden ingepast.

06-26 Almere-Homeruskwartier??? In een geval is door de uitschrijver voor een alternatieve aanpak gekozen, in nauw overleg met het Steunpunt.

In eerder jaren werd het Steunpunt regelmatig benaderd met het voornemen van een uitschrijver, een meervoudige ontwikkel/ontwerperopdracht uit te schrijven waarbij gezocht werd naar een architect, die een ontwikkelaar meebrengt. 2005 niet; ook in 2006 en 2007 heeft zich dit niet voorgedaan.

In een enkel geval werd er afgeweken van de hoofdstructuur van een model; in zo'n geval blijkt meestal dat het onderscheid tussen opgave en wedstrijdregels niet helder is gemaakt.

Overige afwijkingen betroffen voornamelijk 'kleine' afwijkingen - maar daarvoor zijn het dan ook modellen, die worden aangeboden. Wanneer de uitschrijver afweek, bleek dat in de meeste gevallen een weloverwogen keuze. De afwijkingen worden aangegeven op de website.

Reactie op conceptprogramma's

Het adviseren van uitschrijvers in het algemeen vindt, naast de reacties van het Steunpunt op concept wedstrijdprogramma's, plaats door korte contacten via telefoon en e-mail. In deze contacten gaat het om het geven van constructieve opmerkingen om daarmee een aangemeld wedstrijdprogramma goed te laten verlopen.

Het Steunpunt legt daarbij het wedstrijdprogramma 'naast' het betreffende model in Kompas en let daarbij op de opbouw van het wedstrijdprogramma, de volledigheid, logica en consistentie van het wedstrijdprogramma en de daarin opgenomen wedstrijdregels. Een programma is opgesteld 'volgens Kompas' wanneer structuur en hoofdtekst van het model zijn gevolgd.

Veelal komt de vraag naar voren of een wedstrijd het juiste middel is om het beoogde doel te bereiken.

Er zijn vele informatieve gesprekken en correspondenties gevoerd, waarbij met name het wedstrijdproces, de regelgeving en de aanbestedingsprocedures aan de orde kwamen. Niet alle informatie heeft geleid tot het uitschrijven van een wedstrijd. In deze gevallen bleek het instrument uiteindelijk niet het meest geschikte voor de opgave.

In de verslagperiode gaf het Steunpunt tientallen van dergelijke schriftelijke reacties op wedstrijdprogramma's. Bij sommige wedstrijden werd een uitgebreide correspondentie gevoerd, soms leidde dat tot het afzien van het uitschrijven van een wedstrijd, soms tot de keuze van een ander type.

Nog steeds wordt advies in een laat tot zeer laat stadium gevraagd,

Ook zijn er uitschrijvers die in een vroeg stadium het Steunpunt benaderen. Veelal wanneer nog niet bepaald is welk type wedstrijd past bij het beoogde doel. Het Steunpunt wordt om advies gevraagd bij de keuze van het juiste middel.

In het verslagjaren hebben er net als de voorgaande jaren ook 'live' gesprekken plaatsgevonden met uitschrijvers.

Het Steunpunt reageerde in de meeste gevallen binnen een week opdat het tijdschema van een wedstrijdprogramma geen belemmering hoefde te zijn voor het vragen van een advies.

In voorafgaande verslagjaren is aangegeven dat een keurmerk voor wedstrijden die aangemeld zijn bij het Steunpunt gewenst is. In sommige gevallen willen uitschrijvers goedkeuring van het Steunpunt alvorens een wedstrijd uitgeschreven wordt. Er is geconstateerd dat de vrijblijvendheid van een advies dat door het Steunpunt wordt gegeven, de status ervan onduidelijk maakt. Deze constatering blijkt nog steeds terecht te zijn. De uitschrijver kan het advies naast zich neerleggen en vervolgens vermelden dat het wedstrijdprogramma is opgesteld conform het model in Kompas. Dit geeft een schijnzekerheid voor andere betrokkenen, zoals juryleden en deelnemers wanneer gebruik gemaakt is van het Steunpunt als adviseur. Dit doet afbreuk aan de goede naam van Kompas en het Steunpunt. In de Bestuurlijke Werkgroep werd vastgesteld dat preventieve toetsing niet de voorkeur heeft. Gezocht wordt nog naar een repressieve vorm van toetsen. Een oplossing is in het verslagjaar nog niet gevonden.

Uitschrijvers blijken waarde te hechten aan de vermelding dat de wedstrijd is geprogrammeerd volgens Kompas. Het komt geregeld voor dat bij de aankondiging van een wedstrijd deze vermelding door de uitschrijver is gegeven, ook al wijkt het programma af van het model. Het Steunpunt tracht ook in deze situaties de uitschrijver te overtuigen tot bijstellingen van het programma.

Wegens het ontbreken van een keurmerk of sancties, kan bij dergelijke wedstrijden alleen op de website worden vermeld, welke de afwijkingen zijn. Dit, uiteraard alleen wanneer het Steunpunt in het bezit is van het programma. De tekst voor de website wordt altijd vooraf voorgelegd aan de uitschrijver.

Klachten

In de verslagperiode 2006/2007 kwamen bij het Steunpunt vier klachten over wedstrijden binnen. Een uitschrijver van een samengestelde wedstrijd heeft een klacht over de vermelding van Kompas bij een andere wedstrijd. De wedstrijd is niet bekend bij het Steunpunt. Na opvragen van het programma blijkt dat het programma niet het model volgt. Desondanks is de vermelding op de site van Archined verschenen. Daarbij is een link geplaatst naar de website www.Ontwerpwedstrijden.nl. Op verzoek van het Steunpunt is de vermelding verdwenen, evenals de link. Daarnaast is de wedstrijd financieel mogelijk gemaakt door een andere convenantpartij. Er is contact geweest met beide partijen over de gang van zaken. Met de uitschrijver is contact gezocht. De uitschrijver bleek niet op de hoogte van de mogelijkheden van het Steunpunt en is in de veronderstelling dat een convenantpartij de stempel 'Kompas' geeft.

Een deelnemer aan een wedstrijd twijfelt aan de zorgvuldigheid van de beoordeling. De afwijkende omschrijving in de opdrachtschrijving in uitnodiging voor de prijsuitreiking en de opdrachtschrijving in het wedstrijdprogramma komen niet overeen. De juryuitspraak is op dat moment nog niet geweest. Het Steunpunt raadt aan contact op te nemen met de uitschrijver. De deelnemer krijgt geen bevredigend antwoord.

In een mail laat hij het Steunpunt weten dat hij eerder werkzaam is geweest bij de uitschrijver en op basis van zijn ervaringen twijfelt aan de focus van de jury. Het Steunpunt antwoordt hierop dat er geen reactie kan komen op een juryuitspraak die niet openbaar is. Daarbij heeft hij ingestemd door met deelname het wedstrijdprogramma te onderschrijven. Hiermee heeft hij vertrouwen uitgesproken over

de jury. Op de mening over personen of andere zaken die geen rechtstreeks verband houden met de betreffende procedure kan het Steunpunt niet ingaan.

Het Steunpunt ontvangt van een adviesbureau een klacht over het verloop van een ontwikkelingscompetitie. De winnaar blijkt, volgens de melder, nauwe banden te hebben met de uitschrijver. Het Steunpunt wordt om een onafhankelijke reactie gevraagd.

Het Steunpunt antwoordt dat klachten over het verloop van selectieprocedures bij het Steunpunt kunnen worden ingediend, maar het Steunpunt geen 'ombudsman'-functie vervult.

Daarbij is onduidelijk wanneer de procedure is gestart. Het model Kompas voor meervoudige ontwikkel/ontwerpopdrachten is in 2001 tot stand gekomen. Daarbij heeft Kompas niet de status van wet- of regelgeving.

Het is pas mogelijk een oordeel te vellen na gedegen onderzoek. De melder dankt het Steunpunt voor de informatie en vervolgt het traject.

Er is door de BNA contact opgenomen met het Steunpunt. Een jurylid van een wedstrijd vermoedt plagiaat. De wedstrijd is niet gemeld bij het Steunpunt. Het wedstrijdprogramma blijkt de structuur van Kompas aan te houden, maar is procesmatig niet goed gebruikt. Als de deelnemers hebben verklaard dat het ontwerp geestelijk eigendom van de inzender is en er sprake is van plagiaat, is het zaak hier snel achteraan te gaan. De BNA vervolgt het traject in samenspraak met de melder.

6 evaluatie en documentatie

Gedocumenteerde wedstrijden en plannen voor wedstrijden

In de verslagperiode 1 januari 2006 tot 1 januari 2008 is er contact geweest met het Steunpunt Ontwerpwedstrijden over 84 wedstrijden.

In 2006 is er contact geweest over 29 nieuw gemelde wedstrijden; hiervan zijn
19 wedstrijden afgerond
2 wedstrijden van start gegaan
3 wedstrijden in voorbereiding
5 wedstrijden vervallen

In 2007 is er contact geweest over 37 nieuw gemelde wedstrijden, waarvan
17 wedstrijden afgerond
3 wedstrijden van start gegaan
6 wedstrijden in voorbereiding
13 wedstrijden vervallen of uitgesteld

In het rapportagejaren 2006 en 2007 zijn er tevens 18 wedstrijden overlopend uit voorgaande jaren;
17 uit 2005 en 1 uit 2004.
15 wedstrijden zijn afgerond
3 wedstrijden zijn vervallen

Van de 21 lopende of afgesloten wedstrijden in 2006 zijn
17 gemeld door de uitschrijver
0 door derden
4 opgevraagd door het Steunpunt.

Van de 20 lopende of afgesloten wedstrijden in 2007 zijn
15 gemeld door de uitschrijver
3 door derden
2 opgevraagd door het Steunpunt.

Type wedstrijd	1997/2004	2005	2006	2007	totaal
Open ideeënprjsvraag	93	16	12	14	135
Besloten ideeënprjsvraag	4	0	0	0	4
Open projectprjsvraag	37	3	3	1	44
Besloten projectprjsvraag	6	0	0	0	6
Meervoudige opdracht	59	2	1	2	64
Meervoudige adviesaanvraag	0	0	1	0	1
Meervoudige offerteaanvraag	1	0	0	0	1
Meervoudige ontwikkel / ontwerpoperdracht	17	7	3	3	30
Vervallen/ geen wedstrijd	11	1	5	11	28
In voorbereiding, type nog onbekend	12	5	3	6	26
Anders	16	6			22
Totaal	256	40	29	37	362

In deze tabel is voor wat betreft samengestelde wedstrijden uitgegaan van de eerste ronde.

In de verslagjaren 1997-2002 werd jaarlijks gemiddeld 60% van de wedstrijden volgens Kompas geprogrammeerd. In de jaren 2003 en 2004 was dit een percentage van 70%. In 2005 nam dit toe tot 78%. In 2006 werden van de wedstrijden 68% geprogrammeerd volgens de modellen uit Kompas. In 2007 werden 85% van de wedstrijden volgens Kompas opgesteld.

Op de website wordt vermeld of, en met welke afwijkingen van Kompas, de wedstrijdprogramma's worden opgesteld. Wanneer de modellen uit *Kompas* worden gebruikt wil dat dus niet altijd zeggen dat de voorbeeldtekst ook letterlijk wordt gevolgd. Wel volgen steeds meer uitschrijvers het model nauwkeuriger en maken zij gebruik van de aanbevelingen die daarin staan opgenomen. Net als in de vorige rapportages is aangegeven, blijft het gevaar voor inconsistentie of lacunes in de tekst bestaan als uitschrijvers er een eigen structuur in aanbrengen, of door met eigen tekst het *Kompas* aan te vullen of te wijzigen.

Het melden van wedstrijden

Een wedstrijd wordt gemeld op het moment dat het (concept) wedstrijdprogramma of de uitnodigingsbrief door het Steunpunt Ontwerpwedstrijden wordt ontvangen.

In veel gevallen werd een wedstrijd 'spontaan' gemeld door de uitschrijver. De samenhang tussen een spontane melding en het gebruik van de modellen in *Kompas* is hoog. Dit is niet verwonderlijk. De uitschrijvers die zich spontaan tot het Steunpunt wendden oriënteren zich en zoeken ondersteuning om een ontwerpwedstrijd uit te schrijven. Zij doen dat vaak in een vroeg stadium zodat de adviezen van het Steunpunt nog op tijd komen om te worden verwerkt in het wedstrijdprogramma.

Een aantal spontaan gemelde wedstrijden verkeerden in de fase van publiceren van de wedstrijd. Voor zover mogelijk heeft het Steunpunt dan adviezen gegeven om de gebreken in deze programma's op korte termijn in overleg te verhelpen.

In sommige van die gevallen was de uitschrijver niet op de hoogte van het bestaan van *Kompas*. In andere gevallen dacht men van het *Kompas* te kunnen afwijken zonder dat het consequenties zou hebben voor het publiceren volgens *Kompas* op de website en in de krant. Deze wedstrijden worden gepubliceerd met vermelding van de afwijkingen.

Een verzoek tot melding van een wedstrijd door het Steunpunt vindt daarentegen soms plaats als de wedstrijd al gaande is. Het Steunpunt heeft in het verslagjaar 2006 4 wedstrijdprogramma's van wedstrijden die niet waren gemeld, opgevraagd. In het verslagjaar 2007 zijn er door het steunpunt 2 wedstrijdprogramma's bij de uitschrijver opgevraagd. Deze wedstrijden waren alle aangekondigd in openbare publicaties.

In een aantal gevallen bleek de uitschrijver niet op de hoogte van de wedstrijdprocedures. In andere gevallen werd de reactie van het Steunpunt als ongewenste bemoeienis ervaren. Het lastigste is, uitschrijvers ervan te overtuigen dat de modellen de procedures niet bemoeilijken, maar dat zij juist bijdragen aan een ordelijk verloop van de wedstrijden en daardoor het proces kunnen bevorderen. Het vooroordeel dat de modellen verzwaring betekenen van de regelgeving waarmee men in het bouwproces te maken heeft is zeer hardnekkig.

Daarnaast zijn sommige uitschrijvers van mening, na een eerder uitschrijven van een wedstrijd ervaren genoeg te zijn om met eigen inzicht en opgedane ervaring een procedure te kunnen starten.

7 Publiciteit en voorlichting

In het Convenant is, mede op grond van de evaluatie, overeengekomen dat zowel de ondertekenaars als het Steunpunt meer aandacht geven aan publiciteit en voorlichting. In deze paragraaf de acties van het Steunpunt, in de bijlage de door het Steunpunt ontvangen gegevens van de Convenantpartijen en de acties van het Steunpunt?

Met verwijzing naar de voorgaande rapportage heeft het Steunpunt vervolg gegeven aan de actualisering van de website www.ontwerpwedstrijden.nl en afstemming met ArchiNed. De website www.ontwerpwedstrijden.nl wordt veelvuldig bezocht en blijkt een efficiënt middel om de gebruikers van informatie te voorzien. Ook is de site de manier waarop veel uitschrijvers met het Steunpunt in contact komen. Het Steunpunt wil op een optimale manier haar gebruikers informeren. De huidige website is aan actualisering toe. Daarnaast bestaat het streven een Engelstalige website aan te kunnen bieden. Naar financiële middelen moet worden gezocht.

De Convenantpartijen verzochten Architectuur Lokaal, een interne mailing te verzorgen zodat meer inzicht kon worden verkregen in het Steunpunt – en door het grotere draagvlak onder de vertegenwoordigers van de Convenantpartijen dat hierdoor zou ontstaan, kon wellicht een impuls uitgaan voor ideeën voor publiciteit. Deze is in het overgangsjaar niet uitgebracht. Ook in 2006 en 2007 is hier niet verder aan gewerkt.

Architectuur Lokaal heeft ook in de jaren 2006 en 2007, bij eigen activiteiten, aandacht gevraagd voor *Convenant en Kompas: (in Maastricht (Euregionale Architectuurprijs), bijeenkomsten in het buitenland?Kopenhagen?)*

Hiernaast was er contact met Europees Aanbesteden, PIANOo en werd overlegd met de Neprom.

In het tijdschrift Architectuur Lokaal, een uitgave van Architectuur Lokaal, wordt vier keer per jaar uitgebreid aandacht besteed aan een van de wedstrijden uit het wedstrijdarchief. De oplage van ruim 2700 exemplaren wordt verspreid onder publieke opdrachtgevers, woningcorporaties, ontwikkelaars en architecten,

De brochure Alles over ontwerpwedstrijden in Nederland is uitverkocht. Er is geen budget beschikbaar voor herdruk.

Het streven om Convenant, Kompassen en website te vertalen heeft om financiële redenen nog geen invulling gekregen, maar zal hierin meegenomen kunnen worden.

Zie verder bijlagen.

Colofon

Het Steunpunt Ontwerpwedstrijden komt voort uit het Convenant Wedstrijden op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en interieurarchitectuur 1997 en is ondergebracht bij de stichting Architectuur Lokaal

Ondertekenaars Convenant

Ministeries van VROM, OCenW, LNV, V&W, Defensie en BuZa; AEDES, AVBB (nu: Bouwend Nederland), BNA, BNI, BNSP, NEPROM, ONRI, NVTL en VNG.

Bestuurlijke Werkgroep Convenantpartijen

Voorzitter: Rijksbouwmeester, Secretariaat: Ontwerpatelier Rijksbouwmeester, André Mol

Redactie Rapportage 2006/2007

Steunpunt Ontwerpwedstrijden (Cilly Jansen en Lisette Schoenmaker)

Afbeelding voorblad

Datum

maart 2008

© 2008 samenstellers / betrokkenen zoals genoemd in het colofon